

גרשון אוסטרובסקי

יקיר באר-שבע תשל"ח - 1978

לאחר שרות בהגנה, הצטרף למייסדים של קיבוץ "עין חרוד מאוחד" ותרם רבות ממרצו להקמת הישוב. 40 שנה שגרשון היה חלק מנופי הנגב, לבאר-שבע הגיע ב-1949 כמנהל המחלקה לעבודה ציבורית הוא עסק בסלילת כבישים עם אנשים שלא היו רגילים לעבודת כפיים. אך בלהט המאפיין את דרכו עד היום ובאהבת האדם הטבועה עמוק בליבו, ידע למצוא שפה משותפת עם העולים משבעים גלויות. אלא רבים שביניהם לא ידעו כלל כי הוא המנהל אלא ראו בו אחד משלהם. העובד במשך שעות רבות מעל ומעבר לנדרש. אך תרומתו החשובה ביותר לבאר-שבע

דגם למתנ"ס הראשון בישראל. גרשון אוסטרובסקי אינו מצדד בחלוקת פרסים, שכן נתינת הפרס למספר אנשים יצרה לדעתו, נפגעים, כיוון שהתואר "יקיר באר-שבע" מכובד הוא. נוכחותו בטקס חלוקת פרסים לא היתה מרצון אלא מתוך שמירה על כבודם של מכבדיו. הראיונות הם ממנו והלאה ולעיתים הוא כועס על התואר שהפר את שלוותו בשבועות האחרונים. גרשון אוסטרובסקי הוא זקן מקבלי העיטור.

הוא נולד בשנת 1900 באוקראינה ימי נעוריו ובגרותו עברו בניכר, עד אשר הצטרף לעולי "העליה השלישית" ממנה מצא את דרכו לגדוד העבודה, בארץ.

250 מיטות בחדרים לארבעה אנשים עם שרותים צמודים, באכסניה. ואילו בבית ההארכה - 150 מיטות בחדרים זוגיים ושרותים צמודים.

המטבח שהחל נותן ארוחות ל-75 איש מספק כיום ל-400 איש.

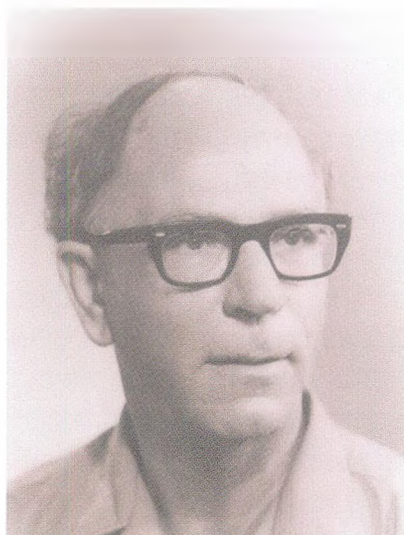
בית הספר לפעילות ההסתדרות הקים דורות של מנהיגים במקומות העבודה. פעילי שכונות ורבים עברו השתלמויות מקצועיות בין כתליו במסגרת "אורט", "המכון לפריון העבודה", משרד החינוך והתרבות ועוד.

"בית יציב" מנוהל כאגודה ציבורית היא נושאת את עצמה בזכות יעול וחשכונות לא על חשבון העיקר ומתוך הענקת הרגשה ביתית לכל הנזקקים לשרותי הבית כפי שלימד אותם גרשון אוסטרובסקי.

היא הקמת "בית יציב". היעד לא היה מה שהיה בלי "בית יציב" ומוסד זה לא היה מה שהוא כיום, ללא גרשון אוסטרובסקי.

"בית יציב" הוא שילוב נדיר של אכסניות נוער, בית הארכה ומרכז למורים לנוער, מבוגרים ומרכז תרבות. הבית בפאתי שיכון דרום הוקם בשנת 1953 ביוזמת הסופרת מרי יציב, אלמנתו של יצחק יציב. בתחילה הוקם צריף שוודי כדי לאפשר לינת לילה נוחה יותר לבני נוער שביקשו לתור את הנגב. כעבור שנה הוא הפך לראשון המרכזים הקהילתיים בארץ והיה לאחד המקומות המעטים בהם ניתן היה לקיים מפעלי חברה ותרבות בעיר העולים הנבנית.

מצריפים לשיכון 50 מטיילים, יש כיום

השופט שלמה אלקיים

יקיר באר-שבע תשל"ח - 1978

המפורסמת של מגרש שכונת "אחוזת בית", שממנה קמה במהלך השנים העיר תל-אביב רבתי.

אביו, יעקב, אף הוא נולד בארץ ישראל והיה מבונייה של העיר שצמחה בחולות. מקורה של המשפחה ממארקש, שבמרוקו, משם עלה הסבא בסביבות שנת 1850.

בצעירותו למד שלמה אלקיים בבית ספר "אליאנס" ורכש שליטה בצרפתית. לימים החל ללמוד משפטים באוניברסיטה האמריקאית בבירות, מוסד בעל שם שרבים מראשוני עורכי הדין בארץ למדו בו. לאחר מכן השלים את לימודיו בבית הספר למשפטים של ממשלת המנדט בירושלים, מוסד שגם בו למדו לא מעטים מאבות מקצוע

מנויו של הפרקליט שלמה אלקיים לשופט מחוזי בבאר-שבע, בשלהי 1961, היווה ציון דרך חשוב בכיוון הפיכת העיר באר-שבע לבירת הנגב שכן, עד למועד כניסתו של השופט אלקיים לתפקידו, נאלצים היו אזרחי הנגב לנדוד עד לירושלים כדי להגיש תביעה או לקיים דיון אזרחי/פלילי ברמה של בית משפט מחוזי.

"השופט אלקיים היה בשר מבשרה ועצם מעצמיה של הארץ הזאת ותולדות חייו שזורים בתולדות היישוב היהודי בארץ ישראל המתחדשת", קבע מר יעקב טירקל, שופט בית המשפט העליון, בערב זכרון לעמיתו. ואכן, שלמה אלקיים נולד ביפו ב-5 לפברואר 1912, כשלוש שנים בלבד אחרי ההגרה

עריכת הדין בישראל.

הוא הוסמך כעורך-דין בשנת 1937. במשרדו העצמאי שהפעיל במשך 24 שנים, התמחו רבים ושלושה פרקליטים שעבדו במחיצתו אף זכו להתמנות כשופטים בבית המשפט המחוזי ובבית משפט השלום.

תפקידו המשפטי הצבורי החשוב הראשון של שלמה אלקיים היה בתקופת מלחמת השחרור, כאשר שימש תובע כללי של חטיבת "גבעתי" ולאחר מכן, תובע כללי של חזית הדרום, בתקופת מבצע "קדש". בשנת 1956 שימש יועץ משפטי למושל הצבאי של רצועת עזה.

משפחת אלקיים זכתה לתשומת לבו של יצחק בן צבי, הנשיא השני של מדינת ישראל, אשר הכיר את המשפחה מקרוב, והקדיש לה פרק מיוחד בספרו "מסעותיו". בשנת 1954 ביצע שלמה אלקיים שליחות מטעם המדינה בטוניסיה ובמרוקו שעמדו על סף קבלת עצמאותן משלטון צרפת. בשליחות זאת הוא עמד על מצב הקהילות שם ועודד את עלייתן ארצה.

ב-1965 התמנה שלמה אלקיים לנשיא בית המשפט המחוזי בבאר-שבע לאחר שמחוז זה הופרד ממחוז ירושלים. מלבד זאת מילא בהתמדה שליחויות צבוריות ממדרגה ראשונה לעיר ולתושביה עד כי תקצר היריעה מלמנות את כולן.

במשך 15 שנים מילא תפקידו כנשיא בחריצות וביסודיות ופסקי הדין שלו הרשימו בבהירות ניסוחם והעידו על עומק ידיעותיו. הוא זכה לאהדה ולהערכה מכל שכבות הציבור, לרבות יושבי אוהלי קידר שכן, כבן יפו הוא

שלט בשפה הערבית על בורייה והבין את דרך הביטוי, החשיבה והמנהגים של הערבים והבדואים. ידע מתי להיות תקיף ואיפה להקל.

השופט אפרים לרון, כיום נשיא בית המשפט המחוזי, אמר על עמיתו "יקיר באר-שבע": "היה לו כושר מנהיגות טבעי ואישיות מיוחדת שגרמה לכך שמבלי צורך להטיל מרות, קיבלנו את דבריו. דלתו היתה תמיד פתוחה בפנינו, תמיד היה מוכן לעזור, הייתה זהות מלאה בין אישיותו לבין התפקיד של נשיא בית המשפט שמילא ובהחלט יש מקום לומר שהיה בעל אישיות כריזמתית. הרבה ממה שאנו עושים ונוהגים היום, גם מבלי להכיר בכך, למדנו ממנו".

שלמה אלקיים שימש במשך שנים כיו"ר האגודה לשיקום האסיר והעברין, שכן מראשית דרכו כשופט הבין, מה ששופטים אחרים מבינים לעתים רק אחרי שנים של כהונה, שגור הדין אינו סוף הדרך, אלה לעתים קרובות - ראשיתה עבור האסיר - האדם.

הוא היה בין ראשוני חברי ההנהלה של המכון להשכלה גבוהה בנגב, אשר לימים היו לאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, יו"ר אגודת ידידי מוזיאון הנגב, יו"ר המועצה לקליטת עליה, יו"ר צעדת הנגב ועוד.

מתוך רשימת הכיבודים ואותות ההוקרה שזכה בהם העריך במיוחד שלמה אלקיים את התואר "דוקטור לשם כבוד" של אוניברסיטת הנגב ואת תואר "יקיר באר-שבע".

שלמה אלקיים נפטר בתל-אביב בשנת 1996 בגיל 84. יהי זכרו ברוך.

אדלה (כדן) עזאר

יקירת באר-שבע תשל"ח - 1978

משפחתה, נישאה וילדה חמישה ילדים:
שלוש בנות ושני בנים.

שמואל הצעיר מבין הילדים נולד
באלכסנדריה בנובמבר 1929. הוא היה
אהוב על כל בני משפחתו. במצרים
למד בבית ספר עממי, תיכון וסיים את
לימודיו כמהנדס חשמל.

במשך 23 שנה לא ידעו בבאר-שבע כי
האישה הקשישה נוצרת בליבה זכרו
של גיבור ישראל. 23 שנים בחיי משפחה
כמעט נצח. אבל בצריף שטבל בירק
בשולי העיר העתיקה של באר-שבע
כאילו הזמן עמד מלכת.

גברת אדלה עזאר הייתה בת 76 כאשר
נתבקשה לשחזר את קורות שנת 1954
שנה בה בנה, רב סרן שמואל, הועלה

בנה - סוכן חשאי ששילם בחייו.

הדרך לעצמאות ישראל רצופה קרבנות,
אך נדמה כי השכול הכבד מנשוא הוא
חלקם של בני משפחת החיילים
האלמונים, הלוחמים בחשאי מאחורי
קווי האויב. אחד שפעל בשרות
המודיעין הישראלי במצרים, ושילם
על כך בחייו הוא שמואל עזאר הי"ד,
בנה של "יקירת באר-שבע" אדלה עזאר
שהתגוררה בצריף צנוע ברחוב הרבה
בשיכון דרום בעיר. היא הגיעה לבירת
הנגב, שנה לאחר הוצאתו להורג של
שמואל.

הגברת עזאר נולדה בתורכיה בשנת
תרס"א - 1901. בהיותה בת שלוש
היגרה משפחתה למצרים יחד עם בני

לגרדום בקהיר.

הכל אצלה נשאר בהיר ומוחשי ומדברים על סמי (שמואל), כפי שמדברים על מי שיצא למסע רחוק ועתיד לשוב בכל רגע. מעל ראשה, ניצבה תמונת שמן - דיוקן עצמי של שמואל, שניתן בכשרונות אמנותיים. על הקיר השני תלוי ציור שמן - זר פרחים, ומעל מקלט הטלויזיה, פסלים שיצר שמואל. קשה מכל, לאם השכולה, היה החשש, שמא לא תזכה עוד להשתטח על קברו של בנה היקר.

22 שנים חלפו מאז הפרידה בבית הכלא, לבין טקס הלוויה הממלכתי בהר הרצל ב-1977.

במהלך המשפט, שהתנהל בקהיר, ראתה אותו, בלי שניתן לה לדבר עימו, רק החליפו מבטים. לידו על כס הנאשמים עמד ד"ר משה מרזוק שפעל עמו ברשת ונידון אף הוא למוות בתליה. ערב ביצוע גזר הדין המוות, היא ביקשה לפגשו ונענתה. "יקירת באר-שבע" סיפרה: "הוא הובא אלי מוקף שומרים. הוא לבש גלימה אדומה, ראשו היה מגולח, אבל פניו היו כפני מלאך. סמי היה שקט, מילמל בלאדינו "ממה-ממה אל תדאגי". לפתע התפרץ הקצין

האחראי על המשמר וצעק "דברו ערבית". התחלתי לבכות. אני זוכרת, ששמואל השיב בערבית לקצין, שהוא רק מתעניין בשלומי ולא יותר. אך מיד גררו אותו פנימה ולא ראיתי אותו יותר".

שמואל עזאר דיבר עברית מגיל 13, הצטרף לתנועת ה"חלוץ" בהשפעת אחותו שעלתה לארץ ב-1945. התנועה פעלה בגלוי עד 1947 ולאחר מכן ירדה למחתרת. שמואל עזאר גוייס לפעול למען המודיעין הצבאי של ישראל בפרשה שנרשמה בתודעת הציבור כ"עסק ביש". לאחר מותו, הוענקה לו דרגת רב סרן.

חברו לתא המחתרת ד"ר מרזוק הועלה אף הוא לגרדום והובא לקבורה בארץ בשנת 1977.

על שמם של שני הרוגי המלכות נקראו מספר רחובות בערי הארץ. הצעיר שבחבורה היה הארי שבחבורה. יהי זכרו ברוך.

בשנת 1955 עלתה הגב' עאזר ארצה. את רוב זמנה השקיעה בפעילות ציבורית לטובת הכלל. את פירות אמונתה, מסירותה ואהבתה לזולת טעמו אנשים רבים בבאר-שבע.

סעדיה בושרי

יקיר באר-שבע תשל"ח - 1978

כבשים במשך כ-14 שנים במקביל המשיך ללמוד תורה למרות הקשיים והעייפות.

בשנת 1949 לאחר שקרא מכתבים רבים הקוראים ליהודי תימן לעלות לישראל - ארץ הקודש, נפלה ההחלטה בבית בושרי יחד עם כל תושבי העיר היהודיים לעלות לארץ-ישראל. ואכן כל יהודי העיר חרבת הלכחל והסביבה שמו כ-300 נפש וזאת בהסכמת המלך, נענו לקריאה שהועברה מפה לאוזן לעזוב את תימן ולעלות לארץ אבות. הם ארזו את מטלטליהם והעמיסו את רכושם הדל על גמלים וחמורים, הצפינו את כספם ואת תכשיטי הנשים ויצאו לדרך, במשך שלושה ימים צעדו ברגל

סעדיה בושרי נולד בשנת 1919 בעיר חרבת הלכחל באיזור אנש במזרח של תימן. איזור אנש הוא איזור הררי גבוה בעל נוף מרהיב המשקיף על כל ההרים והנהר "ראש שעווה" זרם למרגלותיו ממנו הישקו את חלקות האדמה החקלאיות.

מגיל 3 החל סעדיה בושרי ללמוד תורה אצל סבו יחיה בושרי עד גיל 15.

משפחתו של סעדיה מנתה 8 נפשות: האב יחיה, האם סעידה בת מחפוד, הבת הבכורה שרה, והאחים: משה, סעדיה, ישראל, שלום וחיים בן הזקונים.

בגיל 16 לאחר פטירתו של האב החל סעדיה לעבוד כתופר מעילים מעור

על מנת להגיע למקום ריכוז באחד האזורים הקרובים למושבה הבריטית עדן שלחופי ים-סוף. בדרכם לעדן נאלצו לשחד את הכוחות המלוכנים התימניים במחסומים הרבים.

ב-1949 הגיע סעדיה בושרי ואשתו מגל, שהיתה בת דודתו, והוא בן 30 למעברת ראש העין. התגורר באוהל ועבר את החוויה הקשה של המעבר מהרי תימן הצחיחים לישיבה במרכז ארץ פורחת, מודרנית שתושביה מדברים שפות רבות ומשונות.

כעבור שנה, יחד עם 25 משפחות שעלו מתימן הגיע לבאר-שבע, שוב השתכן במעברה. עבד בבניין, ביציקת בטון לדירות הראשונות שנועדו לעולים וכך בעצמו זכה לבית קטן בשיכון דרום, בית בו הוא מתגורר עד היום.

סעדיה איש תורה, סובלני ואהוב על הבריות החל לאחר מכן לעבוד בסלילת כבישים, בחברת "סולל בונה" במשך 35 שנים! עד צאתו לגמלאות ב-1984. תרם תרומה ישירה לפיתוח הנגב שכן הכבישים עורק החיים של כל מדינה, לא כל שכן מדינה צעירה ומתפתחת שאך זה קמה וחפצה ליישב מרחבים שוממים בנגב. גם כשהרופאים ציוו

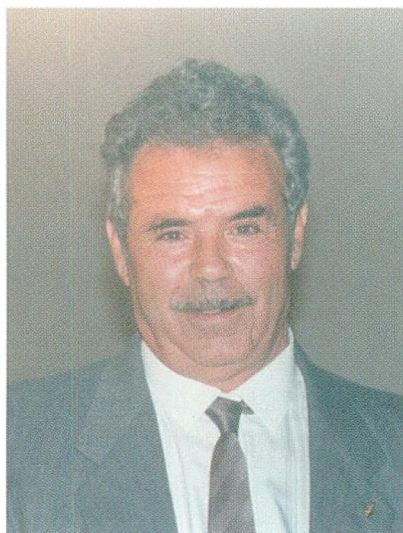
עליו לשכב ולנוח, סעדיה הפר תדיר את מצוותם למען קיום מצוות בניית הארץ.

סעדיה בושרי היה ממקימי בית הכנסת "סוכת שלום" של ציבור יוצאי תימן בעיר. שעות רבות מזמנו החופשי הוא מקדיש כגבאי לבית הכנסת ונכון תמיד להחלץ לעזרת הזולת בתחומים רבים. הוא דמות טיפוסית לעוסק ולשתדלן לצורכי ציבור אם בקרב בני קהילתו או בקרב שכניו, או חבריו לשעבר בעבודת הכפיים המייגעת שמילא במסירות במשך שנים ארוכות.

סעדיה שקיבל את העיטור "יקיר באר-שבע" נשוי למגל בת דודתו ולהם ילדים ו-12 נכדים כן ירבו. הוא שכל את בנו עזרא בושרי, סמל ראשון בסיירת "שקד" שנפל בקרבות מלחמת "יום הכיפורים" בשנת 1973 והוא בן 21 בלבד.

שתי בנותיו ובנו אריק שמעון הם תושבי באר-שבע.

"זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה". (ירמיהו ב' 2)

אליעזר ביטון

יקיר באר-שבע תשל"ח - 1978

באותם הימים. שבעה חודשים לאחר מכן התגייס לצה"ל ושירת בחטיבת גבעתי כלוחם בגדוד 54. עם שחרורו החל לעבוד עם חיל ההנדסה בסלילת הכביש ממצפה-רמון לאילת.

בדצמבר 1953 התקבל לעבודה במפעלי ים המלח. תפקידו בתקופה זו היה בתפעול בריכות האידוי במחלקת חומרי הגלם, עבודה הנעשית ברובה בתוך מי הים המלוחים בחום הלוהט של סדום ובלילות החורף הסוערים. כמו כן הוא מתמנה כאחראי למציאת מקורות מים שלא היו בנמצא ולהם נזקקו לשימוש בתעשייה.

באותם הימים התגוררו העובדים במחנה העובדים בסדום, ללא מזגנים,

אליעזר ביטון, אדם שהוא דוגמא וסמל למאות עובדי מפעלי ים המלח, מקום עבודה לו הקדיש 37 שנים מחייו, הוא "יקיר באר-שבע", המייצג את התעשייה שתרמה רבות לביסוסה הכלכלי של בירת הנגב.

אליעזר נולד בשנת 1933, בעיר פוליוטי שבמרוקו, להורים שעסקו במסחר בדים. הוא למד בבית-הספר היהודי שבעיר ועם סיום לימודיו הצטרף לעסק המשפחתי.

אחרי פטירת אביו ב-1949, עזב את המסחר והחל לעבוד ביקב עד לעלייתו ארצה בשנת 1951, במסגרת עליית הנוער ונשלח לקיבוץ הזורע, שם למד חצי יום וחצי יום עבד בחקלאות, כנהוג

בהצלחה בקשיים הצצים בשטח. חבריו יודעים שהוא יפתור את כל התקלות. פעם הוא פשוט שימש כ"עוגן חי". כאשר דוברה שהיתה בפיקוחו השתחררה לפתע ואיימה להסחף. מה עשה אליעזר הידוע כ"מכור לעבודה"? הוא תקע את רגליו בסוללה הקרובה וקשר לעצמו את הכבל של הדוברה מסביב לגופו החסון.

חבריו בצוות הדוברה עמדו משתהים מן הרעיון ומהמאמץ כאחד לכן כינוהו, עוגן חי. למרות תנאי האקלים הקשים הוא ייגע את מוחו כדי למצוא פתרונות מקוריים וחידושים לרוב שהגבירו את תפוקת האשלג.

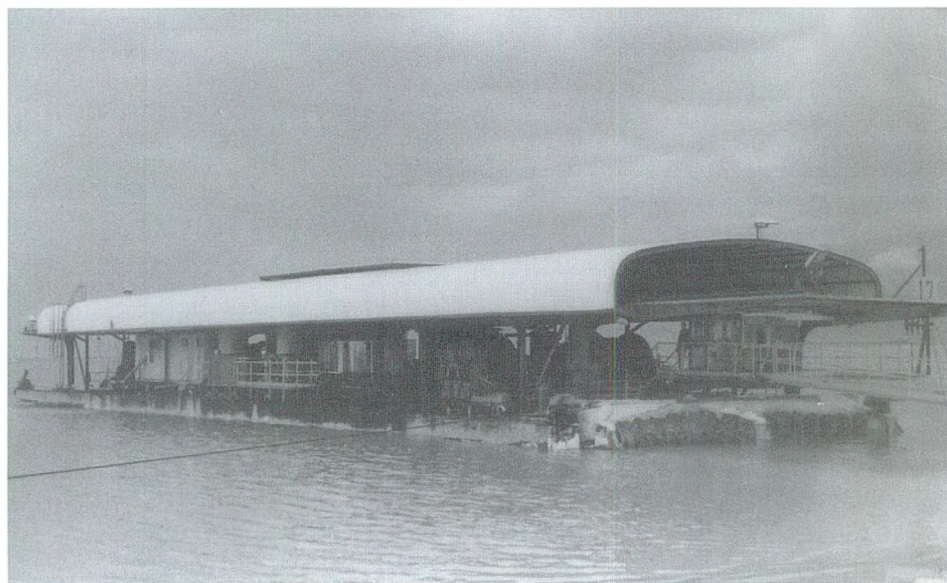
באותה תקופה הגשרים שהיו בשימוש היו עשויים מעץ ובמסגרת הכשרתו במסגרות החל אליעזר ביטון לבנות גשרים עמידים מברזל שעומדים עד היום הזה. כמו-כן טיפל באחזקת צנרת

באותם הימים התגוררו העובדים במחנה העובדים בסדום, ללא מזגנים, רק כמות מזערית של בלוקי קרח אותם הובילו מבאר-שבע ועד שהיו מגיעים למפעל היו נמסים בדרך מהחום הכבד והלוהט. הנסיעות הביתה לחופשה היו בתדירות של אחת לחודש או אחת לחודשיים. ויצאו לחופשה רק לשבוע ימים.

בשנת 1956 התחתן עם סימי לבית אוחנה שעלתה אף היא ממרוקו בשנת 1951, ואותה פגש בקיסריה. לאחר החתונה רכש אליעזר בית קטן בשכונת נווה-נוי שבמשך הזמן הרחיבו והוא מתגורר בו עד היום.

לזוג ביטון חמישה ילדים: יפה, משה, חיים, יוסי, אילנה ושמונה נכדים.

אליעזר ביטון שבמסגרת עבודתו השתלם בקורסים רבים, מתגלה כמקצוען ובעל תושיה המתמודד

אחד מהדוברות בהן עבד אליעזר ביטון.

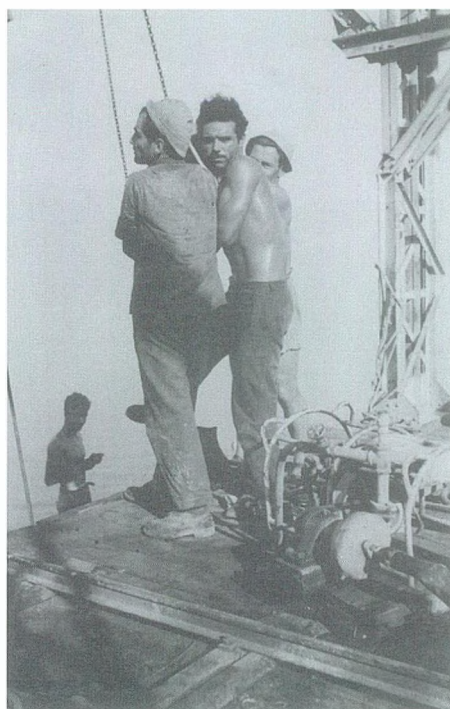
ההנדסה מעניק לו דגלון הוקרה בשל תרומתו בתחום... הגשרים! הוא בהחלט מצטיין מתוך שגרה.

בשנת 1978 מעניקה לו עיריית באר-שבע את התואר "יקיר העיר". הוא תמיד ראשון לעזור ולתת עצה טובה. אם יש צורך לערוך מסיבה לחבר שפורש, להולדת בן/בת, לנישואין, לבקר חולה בביתו או בבית חולים, הוא הכתובת.

תוך סיכון חייו הוא מחלץ מספר פעמים, חיילים ואזרחים שנסחפו בשטפונות העזים שפקדו את ואדי באר-שבע, בסמוך לביתו בשכונת נוה-נוי.

ב-1991 הוא זוכה בפרס העבודה הארצי של ההסתדרות הכללית ע"ש נמיר בשל היותו דוגמא לחבריו בעבודת כפיים קשה. על הצטיינות, התמדה והזדהות עם צורכי מפעלי ים המלח ועל תרומתו לחברה.

לאחרונה התערער מצב בריאותו, לכן הקטין את מספר השעות בהן הוא מתנדב בגופים ציבוריים רבים ומקדיש יותר זמן לנכדיו.

אליעזר ביטון עם חבריו לעבודה על דוברה בשנות ה-50.

שהיתה פרוסה מאזור הדוברות ועד למפעלים.

בשנת 1977 הוא זוכה בתואר עובד מצטיין של המפעל המעסיק 1200 עובדים וכן בפרס "נמיר".

אפילו צה"ל נהנה מהמצאותיו. חיל

מנחם גבאי

יקיר באר-שבע תשל"ח - 1978

המפלגה הרביזיוניסטית. על מנת לא למשוך את תשומת לב השלטונות, הוא הקים את חוג "חובבי השפה" ואת קבוצת "מגן דוד" כקבוצה של משכילים המתעניינים בספרות, שירי ביאליק ועוד.

הרב מנחם גבאי התכתב לא רק עם זאב זיבוטינסקי אלא יצר קשרים עם פליקס אלוש, מטוניס, עורך השבועון "קול היהודים" ושימש כמפיץ של העיתון בכל מרוקו. בשנות 1940-1943 פעל במחתרת.

ב-1945 היו בידי ההסתדרות הציונית 20 סרטיפיקטים, אישורי עליה לארץ-ישראל, שנועדו לפליטים מאירופה שהצליחו להגיע לצפון-אפריקה

בבאר-שבע הכירו והוקירו את הרב מנחם גבאי בזכות פעילותו החינוכית/תורנית. תחילה כרב שכונה ד' הגדולה בשכונות העיר ומאוחר יותר כמנהל מחלקת בתי הכנסת, מטעם המועצה הדתית.

אבל זה היה הפן השלישי בחייו של "יקיר באר-שבע", מעטים מאוד הם אלה היודעים שמנחם גבאי שולד בקזבלנקה בשנת 1910 היה ציוני גדול שפעל רבות כדי להפיץ את הרעיון הציוני, ללמד עברית ולעודד לעליה. הוא היה בין המצטרפים הראשונים לצ"ח - ההסתדרות הציונית החדשה שהקים זאב זיבוטינסקי בשנות ה-30. הוא כיהן כנציב בית"ר עוד לפני שקמה

בבורחם מהגרמנים. האישורים שתוקפם עמד לפוג היו יקרים ביותר לפי כך הוחלט לחלקם כדלהלן: 8 סרטיפיקטים לטוניסיה, 2 לאלג'יריה ו-10 למרוקו. בין עשרת הפעילים הציונים הצעירים ממרוקו שעלו ארצה ב-1945 - משה גבאי, אחיו הצעיר של "יקיר באר-שבע", לימים יו"ר המועצה הדתית בעיר. המעגל השני של פעילותו של מנחם גבאי התנהל לצד אביו, הרב יצחק גבאי זצק"ל. הוא קיבל ממנו את ישיבת "כתר תורה", הישיבה הראשונה שהוקמה במרוקו בשנת 1922, הוסמך לרבנות ולפרנסתו עסק כטוען רבני. שמו הלך לפניו כמי שאינו מפסיד אף תיק. סביב הצלחתו זו התפתח פולקלור. אנשים נהגו לברך פלוני או אלמונית שנזקקו לבית הדין הרבני בברכת "מזל-טוב" כאשר היה מתברר להם שבתיק הנידון מייצג אותם הרב מנחם גבאי.

כאשר מרוקו קיבלה עצמאות מצרפת הוקם במשרד המשפטים המרוקאי, אגף מיוחד לטיפול בענייני אישות של התושבים היהודים. השלטונות העניקו לו אישור של עורך-דין ומעמד של טוען משפטי, בענייני אישות במגזר היהודי. בשל כך התרחק מפעילות פוליטית ולדאבון ליבם של אנשי מוזיאון זיבוטינסקי, הוא השמיד את כל המסמכים הקשורים בפעילותו הברוכה מ-1930 עד 1950. ב-1966 עלה הרב מנחם גבאי ארצה, הוא התיישב בירושלים אך תלמידיו הרבים הפצירו בו לעבור לבאר-שבע וכך עשה. תחילה הופיע כטוען רבני בתל-אביב, ירושלים ובאר-שבע. הוא הקים דור של רבנים המשמשים בקודש. אגב, אביו הרב יצחק גבאי זצ"ל טמון בחלקת המקובלים בטבריה. שורשי המשפחה מגיעים עד לטולדו שבספרד, ממנה גורשו ב-1492. אבל כבר בספר נחמיה (פסוק 12) נאמר "וגם בני גבאי, בן החוזרים".

ישראל וינברג

יקיר באר-שבע תשל"ח - 1978

שרדו מעטים - "אחד מעיר ושניים ממשפחה..." (כדברי הנביא ירמיהו (ג', 14). כמו כן למד לימודים כלליים ובשנת 1927 עם סיום לימודיו התגייס לצבא הרומני, והתמחה בשיטות לוחמה בגזים. ב-1930 השתחרר והחל לעסוק במסחר בטכסטיל ובחקלאות. ב-1940 עבר להתגורר בבוקובינה בעיר צירנוביץ שם שלטו הרוסים כדי להמנע מצוגיוס שקיבל ובו נקרא לשוב לצבא. עם כיבוש טרנסילבניה מידי הרומנים. הרוסים התייחסו אליהם באיבה וחשדנות ולכן שלחו אותם למחנה עבודה בסיביר, שם עבדו במשך שנה בסלילת כבישים ובכל עבודה קשה ומפרכת. רק מעטים נותרו בחיים

ישראל וינברג נולד בטרנסילבניה - סיקיהיד - ויהרמדיה בשנת 20.8.1905 לצבי יהודה וגיטל (טובה) וינברגר ז"ל. בעיר סיקיהיד בה נולד ישראל, חיו 140 משפחות יהודיות בתוך אוכלוסיה מעורבת של רומנים והונגרים. בקהילה היהודית שהיתה מאורגנת ושקקה חיים פעלו בתי-כנסת, חדר, תלמוד תורה, ישיבה, מוסדות צדקה, מקוה ובית תמחוי (מטבח לנצרכים). את לימודי הקודש למד אצל ראש הישיבה האדמו"ר יהודה סגל רוזנר זצ"ל, שכתביו יצאו לאור בארץ ע"י תלמידיו בספרים "אמרי יהודה" ולהם צורפו לוחות זכרון עם שמות הנספים על קידוש השם בשואה. לאחר השואה

ובתוכם הרב ישראל וינברגר, עד שגורשו לצירנוביץ. עם הגיעם לצירנוביץ גרשו אותם הרומנים למחנה בטרנסניסטריה וכך נפלו מן הפחת אל הפח - "על צוארנו נרדפנו, יגענו ולא הונח לנו" (איכה ה', 5).

מספר הרב ישראל וינברגר בעצב על אותה תקופה: "בטרנסניסטריה חיינו בקרסטין בתנאים לא אנושיים, הרעיבו אותנו, כשמגיפת טיפוס פורצת ובה גם אני חליתי. עד שגויה זקנה שנכמרו רחמיה עלי, אספה אותי לבקתתה בתקופת חורף קשה. עם מעט אוכל שנתנה לי שכבתי חולה ליד התנור במשך שלושה שבועות עד שהבראתי וחזרתי לקרקטין שבטרנסניסטריה". בשנת 1944 כשהגיעו הרוסים שוחררו היהודים. נע ונד היה, חסר כל לאחר שכל משפחתו נספתה בשואה פרט לאביו משה שעלה ארצה ב-1953.

בפסח 1944 הופצצה פשקן וכל העיר עלתה בלהבות. אנשים מתו בחנק מעשן ומפולות בתים. רק לביתו של הרב מפשקן ולבית הכנסת לא אונה דבר. הרוסים כבשו את פשקן והעבירו את הרב לבוקרשט מחשש שהרומנים יפגעו בו. משם הגיע לבוטושן ועבד במלצרות. עם הגיע השמועות מפי ניצולים שחזרו ממחנות ההשמדה ששוחררו עזב את בוטושן ועבר לבוקרשט. ב-24 באוקטובר 1944 כשהמלחמה ברומניה הסתיימה חזר לסיקיהיד לאחר תלאות רבות בדרך. יהודי יחיד בין גויים.

כאן נתגלתה הזוועה הנוראה שחוללו ההונגרים בבית הכנסת, אשר הפך לאורווה לסוסי הצבא ההונגרי. ספרי

הקודש שהושלכו ונשרפו והגדיל לעשות אחד הסנדלרים שהפך את הקלף של אחד מספרי התורה לשימוש בנעליו. הרב ישראל וינברגר ליקט את הנותר מכלי הקודש, הספרים ושאר חפצי הקודש שהיו פזורים וגנז אותם.

הרס וחורבן נשאר מכל בתי העיר. היה מחסור חמור במצרכי המזון, ולא היה מה לאכול. בינתיים החלו לחזור עוד יהודים שנשארו בחיים מכל התופת של המלחמה. כאן החלו להתארגן, כדי שיהיה מטבח כשר ואוכל לאלה שיגיעו לסיקיהיד אחרי שסבלו מרעב.

הרב ישראל וינברגר יצא לנדי-בניה, משם הביא שתי עגלות מלאות במלח בישול שהיה מצרך נדיר ומכר אותן. אסף דברי ערך של יהודים שהיו מוסתרים אצל הגויים וכל מה שנמצא היה קודש למצוות הכנסת כלה. בשנת 1945 בעיר טמשור, הכיר הרב ישראל את בת זוגתו מרים. שם נשאו ובנו משפחה ולזוג נולדו שני ילדים טובה וצבי-יהודה. בארץ נולדה הבת הצעירה אסתר-רחלה.

גל העויינות החל להתגבר והגויים חששו שיענישום על פשעיהם כלפי היהודים בעת הכיבוש ההונגרי-גרמני. ב-1947 החליט הזוג וינברגר לעזוב את רומניה יחד עם ילדיהם ולעלות לארץ-ישראל.

מהעיר קונסטנצה אליה הגיעו הפליגו באניות המעפילים "פאן-קרשצינט" ו"פאן יורק" דרך הים השחור. בדרך צירפו אליהם 400 צעירים מבולגריה. האניות היו מלאות עד אפס-מקום. ולפי הוראה שקיבלו מהארץ, הוסבו

עם שני הילדים הקטנים היתה מגיעה לבאר-שבע ולנו על הארץ בחנות לעופות של אורנשטיין, כדי שאוכל בלילה לשמור וביום שבת ללכת לבית הכנסת". מספר הרב יצחק וינברגר על תקופתו הראשונה במושב תפרח.

בשנת 1951 הוא עוזב את תפרח ועובר להשתקע לבאר-שבע.

מאז, החל את דרכו בעבודה ב"חברה קדישא" תפקיד שהציע לו רב העיר דאז הרב טנא (טנביצקי). תפקיד זה הוא ממלא באמונה מאז 1951. ומעיד על עצמו "אני מסור לעבודתי ורואה בה עבודה חשובה ביותר, יש לעבודה בחברה קדישא, משהו מיוחד שאין בשום תפקיד אחר. אני נפגש עם אנשים במצבים קשים במיוחד בשעת מצוקה גדולה, כשהם נרעשים ונבוכים ומשתדל להתייחס בהבנה למצבם ולדאוג לכל סדרי ההלוויה, שתערך בכבוד וכהלכה, כדי לחלוק כבוד אחרון שמגיע לבן-אדם. לא פעם קרה שערך לווייה למת-מצוה שלא היו לו קרובי משפחה ולא היה מי שידאג לקבורתו ומקיים מצוות חסד של אמת.

הרב ישראל וינברגר, איש שומר מצוות המנהל אורח חיים צנועים וחי מעמל כפיו. אדם ללא שעות עבודה. ביום ובלילה, בקיץ ובחורף, נענה ברצון לכל קריאה כדי לא להלין את המת ולהביאו בכבוד לקבר ישראל. גם ילדיו הולכים בדרכו ברוח המסורת שהנחיל להם.

הרב וינברגר, רואה בתואר "יקיר באר-שבע" כבוד גדול וביטוי להערכה לעמלו במשך השנים.

שמותיהם לשמות עבריים - "פאן יורק" נקראה בשם "קיבוץ גלויות" ו"פאן קרשצינט" בשם "עצמאות".

בו ביום שהאניות יצאו את מיצרי הדרדנלים ציפו להם משחתות בריטיות שכיוונו אותם לקפריסין.

ב-1 בינואר 1948 הגיעו לקפריסין והתגוררו במחנה מגורשים. אשתו, מרים מכרה את טבעת הקידושין וקנתה אמבט כדי לרחוץ את הילדים ופתילה כדי להכין אוכל חם לקטנים, "שבזכותם נשארנו רק שלושה שבועות ונתנה לנו הרשות לעלות ארצה".

נדודיו של זוג הפליטים וילדיהם לא פסקו. הם הגיעו לבית-עולים בנתניה ומשם עברו לפתח-תקוה. הוא החל לעבוד בבית חרושת לנשק שבנחלת יצחק ואז עבר להתגורר בשיכון גת-רימון.

ב-1950 עברו להתגורר במושב תפרח בין יהודים דתיים יוצאי טרנסילבניה. כאן הקימו משק קטן עם גינה, פרה ומספר תרנגולות. אך מזה לא היה ניתן להתפרנס והוא החל לנסוע לבאר-שבע ללמוד בקורס לבנאות, שאורגן מטעם סולל-בונה וכאן בנה את שיכון דרום. "בתפרח היו הרבה גניבות, הערבים גנבו בלילות פרות, עופות, את הכביסה מהחבלים וגם מאתנו גנבו הכל.

המשפחה נשארה לחיות במושב תפרח ואילו אני נסעתי כל יום הלך ושוב. הנסיעות וההנתקות מהמשפחה במשך היום העיקו והיה קשה מאוד.

השגתי עבודה בתחנת הדלק של ברקו וכשנשאיתי לשמור על המקום מיום שישי ועד ליום ראשון בבוקר, אשתי

רימונד טלקר

יקיר באר-שבע תשל"ח - 1978

שבע" נפלה בחלקו במלאות בר-מצווה למקדש.

בדירה צנועה, מרכז רימונד טלקר את פעילותו הענפה ומשם הוא יוצא ל"מיתקפת האהבה" שלו. הוא פוקד את בית החולים, בתי יתומים, זקנים גלמודים, עיוורים כדי לברכם ולהתפלל עמם. הוא מביא עמו זרי פרחים, עיתונים מצוירים לוקח על עצמו כל מיני שליחויות.

"יש אנשים המאושרים כשהם הולכים לקולנוע, אנחנו מאושרים כשאנו משתדלים לעזור כמיטב יכולתנו לנזקקים". אומר טלקר.

טלקר סבור, כי בכל אדם יש משהו מניצוץ האלוהים והוא טוב מיסודו,

הולך לו האיש בחוצות באר-שבע, פניו כבושות וצעדו קצוב. אין לו פנאי, לאן ממחר האיש?

לעבודה? - לאו דווקא. וזאת למרות שרובצת עליו אחריות של פרנסה ואף כי אין הפרוטה מצויה בשפע בכיסו. רימונד טלקר אף לעשות עוד טובה. תחביבו של האיש שעלה לארץ מהודו הוא - לעשות טובה לזולת.

ללא ספק רימונד טלקר הוא אחד מלי"ו צדיקים החיים בתוכנו. מאחר והוא אוהב לעזור לזולת ולמטרה זו הוא פועל "פול טיים גויב" הקים האיש את "מקדש האדם". היה זה לפני שלוש עשרה שנה.

סמלי הוא שהענקת תואר "יקיר באר-

הענקת תעודת "יקיר העדה" בשם העדה
היהודית בבאר-שבע.

יקיר באר-שבע משמש דוגמה ומופת
בהתמדתו ופועל למען הכלל, באמצעים
צנועים.

אך יש עוד צורך לגלות את הטוב שבו
ולהדריכו במעשים טובים. מכאן הצו
האלוהי - "ואהבת לרעך כמוך".

ריימונד טלקר עלה מבומבי שבהודו
עם אשתו סופי ושלושת ילדיו בשנת
1957.

לפני עלותו ארצה נמנה במשך שנים
על עסקניה הבולטים של הקהילה
היהודית.

במשך 15 שנה שימש כמזכיר אירגון
"בני ברית". בעקבות ביקורו של שר
החוץ, דאז משה שרת, בהודו
בשנת 1956, המריץ ריימונד רבים מבני
הקהילה לעלות ארצה.

ריימונד טלקר החל לעבוד ב"מכון
לחקר הנגב" בבאר-שבע, והוא ממלא
את תפקידו כבלדר ושומר במסירות
אין קץ. מאחר שמשכורתו לא מאפשרת
לו להגשים את כל מאוויו, הרי שהוא
היה אומר "פחות גלידה לילדים ויותר
עזרה לזולת".

יצחק מדמון

יקיר באר-שבע תשל"ח - 1978

למשפחתו בירושלים וכך איפשר את המשך הלימודים של שני אחיו הצעירים.

בשנת 1936 הכיר את אסתר מבורך. אסתר, ירושלמית שורשית נצר לאנוסי ספרד, גרה בשכנות ליצחק. במשך 6 שנים חיזר יצחק אחרי אסתר ובמאי 1942 נישאו זה לזה.

את קינם בחרו להקים בעיר תל-אביב. בתם הבכורה רחל נולדה בשנת 1943 ברחוב אחד העם 10.

יצחק המשיך את שירותו במשטרת "השחר" ומילא תפקידים ביטחוניים רבים ומגוונים.

בשנת 1947 נולדה חיה בתם השניה. היכרתו של יצחק מדמון עם העיר

יצחק מדמון נולד בקהיר שבמצרים בשנת תרע"ה 1918. לאב תימני ולאם צפתית - דור רביעי בארץ.

עד גיל 13 גדל במצרים ובשנת 1931 עלה יחד עם אביו, אמו ושני אחיו לארץ ישראל. המשפחה התיישבה בעיר ירושלים.

סמוך לעלייתם ארצה נפטר אביו של יצחק. וכבן בכור נאלץ יצחק בגיל 17 לשאת בעול הפרנסה.

האיש החסון היודע שפות רבות: עברית, אנגלית, ערבית, יידיש, צרפתית ולדינו, השתלב חיש מהר בשורות ההגנה ובשירות המשטרה. את דרכו כשוטר החל במשטרה הבריטית בסאסא שבצפון. את הכסף שהשתכר שלח

מתושבי העיר. את שירותו בגדוד סיים בדרגת רס"ר.

בשנת 1955 נתבקש על-ידי משרד העבודה והרווחה להקים ולנהל מטבח וחדר אוכל עבור תלמידי המרכז להכשרה מקצועית ולשירות מפעלי התעשייה והשירותים שהיו בתהליך הקמה. בהמשך סיפק ארוחות חמות לאלפי בני נוער במסגרת בית הספר עמל חניכים. יצחק היה אהוד ואהוב על בני הנוער והמבוגרים. לא אחת האכיל אנשים זרים בחדר האוכל והסביר כי הוא שמח לסעוד אותם במצוקתם. יצחק נהג להכין מנות חמות לשבת לתלמידים בודדים.

כבר משנותיה הראשונות של העיר באר-שבע היה יצחק חלק בלתי נפרד מאישיה המובילים ומהנהגתה. נודע כאיש ציבור וכידידו הקרוב של ראש העיר הראשון, מר דוד טוביהו. מודרך מתוך דחף פנימי לעזור לזולת

באר-שבע החלה עם כיבושה, כאשר נשלח לעצור קבוצות בוזזים שפשטו בעיירה המשוחררת. בא, ראה, הוקסם והחליט להתיישב בעיר. יצחק היה בין ראשוני המתיישבים בעיר. בשנת 1949 העתיק את מקום מגוריו לבאר-שבע, פרש מהמשטרה והחל לנהל את בית הקפה הראשון בבאר-שבע - קפה כסית. קפה כסית היווה באותה תקופה מוקד חברתי לפרנסי העיר ותחנת דרכים לחיילים, לעוברי אורח ואף למנהיגי הישוב אשר ביקרו בנגב.

אשתו ובנותיו הצטרפו אליו ב-1950 וכך היו לאחת המשפחות הראשונות בעיר באר-שבע.

בשנת 1952 נולד דרור בנו הצעיר. הברית היתה אירוע לא נשכח, בו נכחו רבים ממתישביה הראשונים של באר-שבע, כל סוחר הביא ממרכולתו והשמחה היתה גדולה.

בשנה זו צורף לגדוד 973 שהורכב

מר יצחק מדמון באחד המפגשים של הפרלמנט בקפה כסית בבאר-שבע.

וחוש הצדק שפיעם בקירבו הניע אותו להקים בשנת 1959 רשימה עצמאית למען באר-שבע, שהתמודדה בבחירות למועצת העיר.

מדמון קיבל את אמון הציבור שהיה יקר ללבו, נבחר וכיהן במשך ארבע שנים בתפקיד סגן לראש עיריית באר-שבע מר דוד טוביהו. במהלך שנים אלו עסק בעיקר בתחומי החברה והרווחה. גם לאחר שסיים את תפקידו כסגן ראש העיר נודע מדמון בפעולותיו הציבוריות הרבות. חלק ניכר מפעילותו הציבורית של יצחק נעשתה בצינעה רבה. כאשר נתבקש לספר על תרומתו לעיר, תרומה המזכה אותו בתור "יקיר באר-שבע" הגיב כמעט בכעס: "שאני אספר על עצמי, מה עשיתי? אני לא מחפש כבוד ומובן שאיני מצפה להכרת תודה ובודאי שלא לכבוד ולהוקרה, בשל כך גם לא התרגשתי כאשר בישרו לי שמצאו אותי ראוי לקבל את העיטור "יקיר באר-שבע". הפעילות למען הזולת טבועה באופיי ואיני מוכן לפרט את פעולותי..." בחירתו כיקיר באר-שבע נתקבלה בהסכמה כללית ובהערכה רבה על ידי תושבי העיר כהוקרה לפועלו ותרומתו למען העיר.

מהמעט שיצחק סיפר על עצמו למדנו שהוא עזר לאנשים רבים להשתלב במקומות עבודה ולהיקלט בעיר הנבנית באר-שבע. בעצה טובה, בהכוונה, בתיאום עם אנשי העירייה שמילאו תפקידים הקרובים לנושא.

יצחק לקח חלק בפרוייקטים שונים בעיר המתפתחת ביניהם אוניברסיטת בן גוריון בנגב, הועד למען החייל והיה

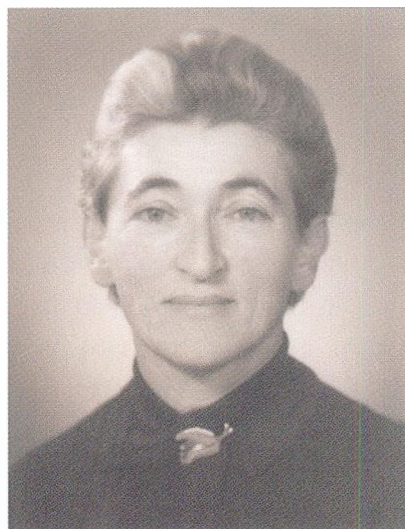
ממקימי הפרלמנט של ראשוני באר-שבע.

עם פרישתו לגימלאות פתח יצחק בדרך חדשה בה הקדיש את כל זמנו ומאודו לניהול בית-כנסת האבות. בו השקיע את כל הטוב שהיה בו.

באר-שבע היתה פרק חשוב בחייו של יצחק מדמון. תמיד נשא את שמה בגאון, וביטא את אהבתו לעיר ולתושביה. יצחק ייזכר כאיש ציבור, חלק מההנהגה המקומית אך יותר מכל כאיש מסור ונאמן, כחבר וכידיד אשר מוכן תמיד לעזור, אדם הגון וישר אשר הקדיש את חייו לעיר ולתושביה מתוך שמחת עשייה ובניה.

יצחק פעל ותרם רבות לעיר באר-שבע, אך מפעל חייו האמיתי ושעליו היתה גאוותו הם בני משפחתו: רעייתו, שלושת ילדיו, נכדיו, ניניו, חתניו, כלתו ושאר בני המשפחה. יצחק העניק חום ואהבה רבה לכולם והקנה למשפחתו את כל אותם הערכים בהם האמין ואשר ליוו אותו עצמו במשך כל ימי חייו: אהבה וכבוד לזולת, יושר, הגינות ונאמנות. את נאמנותו ואהבתו למדינה הנחיל לילדיו ונכדיו ששרתו את המדינה בנאמנות ואהבת המולדת ועל כך היתה גאוותו.

את עזרתו הרבה לזולת ופועלו בקרב הקהילה ממשיכים באהבה ילדיו ונכדיו הפועלים כמתנדבים במסגרת הקהילה. אחדות המשפחה כולה באה לידי ביטוי בחייו וגם לאחר מותו. משפחתו נשארה מאוחדת ויחסי הקירבה שנוצרו בין כל בני המשפחה, היחס החם, התומך והאוהב נמשכים עד עצם היום הזה.

מרים צבי-רן

יקירת באר-שבע תשל"ח - 1978

מעיר ושניים ממשפחה" (ירמיהו ג', 14) אחרי המלחמה נדדה עם שארית הפליטה בדרכה לארץ-ישראל ובשנת 1946 תש"ו הגיעה ארצה באנית המעפילים "דב הוז" שהפליגה מנמל לה-ספציה, באיטליה.

שביתת הרעב שקדמה לעלייתן ארצה מתועדת בספר תולדות ההגנה ג' ממאבק למלחמה עמ' 1123-1130 "המעפילים מבקיעים דרכם ארצה". בארץ נקלטה בקיבוץ איל, נשלחה לעבוד בסדום במסגרת הפלוגה המקובצת של הקיבוץ המאוחד. בסדום עבדה במכבסה ובמטבח כמו רוב הבנות שעבדו שם. כעבור זמן עזבה את הקיבוץ ואת סדום, כי שאפה לחזור

סיפור חייה של מרים צבי-רן משולב בקורות עמנו בדור השואה והתקומה. נולדה בציכוסלובקיה בשנת 1928 ה'תרפ"ח להוריה רבקה ואברהם שטינברגר שנספו בשואה, הי"ד.

בתקופת המלחמה היתה במחנות אושוויץ ושטוטהוף ושחררה באפריל 1945 על-ידי הרוסים ואושפזה חולה וחלשה בבית-חולים מאולתר בדנציג (גדנסק) ליד הים הבלטי.

נוראות המלחמה נודעו אחר-כך. רוב קרוביה ניספו ובחיים נותרה היא ואחותה שושנה וייס, שתחיה, הגרה במושב כרם מהר"ל. אחותה ניצלה בעזרת תעודה ארית שהשיגה. במחנות לא היו יחד, כך נשארו בחיים "אחד

לספסל הלימודים ולהגשים חלום ילדות, רצתה להיות מורה. למזלה פגשה באנשים טובים שעזרו לה. במיוחד זכורה לטוב המורה לטבע גבי חנה נמליך ז"ל שלימדה בבית המדרש למורים של זרם העובדים, ליד גבעת השלושה, שהנחילה גם למרים מידיעותיה, מאהבתה לטבע ולארץ וממסירותה לעבודת ההוראה ולתלמידה.

מרים סימה את הלימודים בסמינר עם תעודת מורה מוסמכת ונשלחה לעבוד במעברה קורדני ב'. ב-1951 היתשי"א התחילה ללמד בבאר-שבע. רוב שנותיה עבדה בבי"ס "מצדה" וגם במסגרות נוספות במדרשה למורים עולים, בהדרכת מורים ובחוגי טבע.

היתה מחנכת בכיתות הגבוהות של ביה"ס היסודי והמשיכה להשתלם, ללמוד בקורסים וללמד בעיקר טבע. הנושא הקרוב ללבה.

ב-1952 התשי"ב הכירה את בעלה האהוב רב-סרן דר' שלמה צבי-רן ז"ל, שהיה רופא בצה"ל. איש מקסים לכל הדעות. בעלה תמך בה, עודד אותה והעריך את עבודתה בהוראה, שמרים ראתה בה יעוד וחזות הכל.

האסון קרה לפתע ובעלה נפטר מדום לב ב-4.9.1968 י"א אלול תשכ"ח, במילוי תפקידו כיו"ר הוועדה הרפואית בלשכת הגיוס בבאר-שבע. הובא למנוחת עולמים בבית העלמין הצבאי בבאר-שבע.

רב-סרן דר' שלמה צבי-רן היה קצין רפואה במפקדת מחוז הדרום ומראשוני התושבים שהשתקעו בעיר באר-שבע.

כאן היה ביתו בקביעות משך כל שנות חייו בארץ, מתשי"ח-תשכ"ח. לימים נולדה הבת האהובה דורית הטובה והיפה, שלמדה ועבדה והיתה קצינה בצה"ל, ונישאה לדר' שמעון רחמני. שלושה בנים נולדו לזוג המאושר - שלמה, עדו ואילן שיחיו. הכל התנהל יפה בכבוד ובשמחה עם הילדים החמודים שפר חלקם ביחד.

דורית, הבת של מרים ושלמה לא זכתה לאריכות ימים. את ילדיה האהובים לא הספיקה לגדל ולרוות מהם נחת. הנכדים התיתמו כשהיו ילדים קטנים ורכים וזקוקים לאמם המסורה והאהובה. בגיל שלשים ושש השיבה נפשה לבורא. ביום העצמאות ה' באייר היתשני"א 19.4.1991 בערב שבת בזמן הדלקת נרות שבת. נרות השבת היו לנרות נשמה.

מרים קשורה לבאר-שבע בחבלי קסם ואוהבת לזכור את השנים הטובות עם בעלה ובתה ז"ל. את החברים הטובים ואת הבית הישן עם הגינה הפורחת בעיר העתיקה, ומתרפקת אל הזכרונות מביה"ס עם החברים והתלמידים בימים ההם.

זכור לטוב המורה והמנהל של בית ספר "מצדה" מר מאיר שילדר ז"ל שעמל קשה כדי שהלימודים יהיו על רמה ותשרור משמעת ויבדל לחיים ארוכים וטובים, שרת ביה"ס האדיב והמסור מר יצחק מימון שהקדיש מאמצים רבים להסדר ולבטיחות התלמידים בבית-הספר.

המרחבים מסביב לעיר היו נקיים. טיילו ברגל, למדו והכירו את הצמחיה

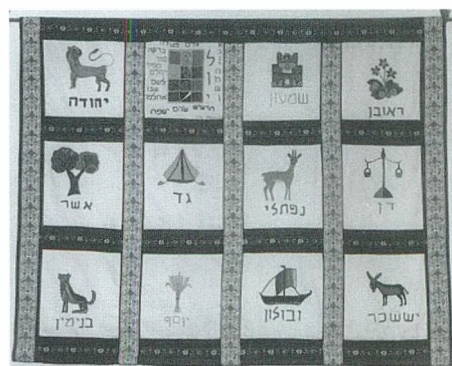
לטבע בסמינר, הגב' חנה נמליך. עם ידע רב משלה הגיעה מרים לבאר-שבע, והיתה המורה המצויינת לטבע, משכמה ומעלה. גם היא הבינה כמוני שאי אפשר ללמד את מקצוע הטבע ללא מראה עיניים, וללא ניסיון כל שהוא במעבדה. לכן כיתתה את רגליה מביה"ס "מצדה" לביה"ס "אחוזה", ניסתה לארגן שם "חדר טבע", תוך תקווה שעיריית באר-שבע תגיש לה את עזרתה.

"כשהגעתי לבאר-שבע", ממשיכה דר' פועה מנציל, "פגשתי את מרים במצב של יאוש, נמאס לה לכתת את רגליה במחלקה לחינוך יסודי ובמחלקת החינוך של העירייה, ולבקש סיוע כל שהוא לתכניותיה, מבלי להיענות. גם בעלה של מרים, ד"ר שלמה צבי-רן טען: "נשאתי אותך מרים כדי שתהיי עזר כנגדי, ולא תכלה את כוחותיה בהקמת מעבדה".

בקיצור, הגעתי לבאר-שבע בשעת האפס של מרים. אמרתי לה: אנא, הרשי נא לי להושיט לך יד עוזרת, ואפתור על-ידי-כך גם את בעיית תלמידי בבית הספר התיכון בעיר העתיקה.

ובזה התחילו הריצות שלי, תוך שיתוף פעולה עם תלמידי, בשימוש בחדר הטבע", כך סיימה דר' פועה מנציל את דבריה.

האופיינית למקום ולעונה. ערוץ ואדי באר-שבע היה נקי וחלוקי הנחל לבנים ולא היה חשש מזיהום, מאויב ומאורב. חבר היה חבר ומורה היה מורה, והתקיים הכתוב: "איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק" (ישעיהו מ"א, 6). כך כתבה דר' פועה מנציל ז"ל בזכרונות מביקוריה בבית משפחת צבי-רן שברחוב שלושת בני עין חרוד בעיר העתיקה. בקטע מהספר "חיים ומעש": "למזלי הרב גיליתי פנינה יקרה מאוד בבאר-שבע; מורה לטבע בביה"ס היסודי מרים צבי-רן, אשת ד"ר שלמה צבי-רן, רופא בלישכת הגיוס, בבאר-שבע. אשר הגיע כרופא מהונגריה ברוסיה והרבה חתחתים בדרך.

סמלי השבטים, עבודת יד רקומה של מרים צבי רן.

מרים, ניצולת שואה מציכוסלובקיה, הצליחה מהר להתערות בארץ. למדה בבית המדרש למורים ב"גבעת השלושה". כדי להרויח את לחמה, היא עבדה בגינת ביה"ס, התיידדה עם המורה

צבי צור

יקיר באר-שבע תשל"ח - 1978

ב-1953 הקים צבי צור בבאר-שבע את המפעל הכימי "מכתשים". בזכותו צעדה העיר צעד חשוב קדימה. מישוב שרוב תושביו עבדו והתפרנסו בבניין, סלילת כבישים ובמחצבות, הפכה באר-שבע הודות ליוזמה, חזון ודבקות במטרה, לעיר בעלת רקע תעשייתי-כימי. כעבור שלושים שנה, הצעד הראשון ההוא של צבי צור הוביל להקמת רמת-חובב.

צבי צור נולד בשנת 1919, בפולין למשפחת אצולה ובעלת ממון, אביו החזיק במכרות בדרומה של המדינה, בארות נפט ובתי זיקוק. צבי ספג היטב בנעוריו את האווירה של התעשייה הפטרו-כימית. עם סיום לימודיו עלה

ארצה ב-1937. עלייה זו הצילה אותו מהגורל המר שפקד את העם היהודי. בשואה האלימה הוא איבד את הוריו, אחיו ואחותו שניספו בזוועות מלחמת העולם השנייה. בארץ, המשיך כמובן מאליו ללמוד ולהתעמק בכימיה. יחד עם מספר חברים הקים צבי צור קואופרטיב לייצור כימקלים. הם התמקמו בגבעת מוצא, בואכה ירושלים. למפעל קראו "אגן". משנת 1946 הקואופרטיב עבר לפעול ב"הגנה" לצורכי חימוש ונשק. בקרבות מלחמת השחרור, העיראקים שפלשו אף הם לארץ-ישראל כדי לחסל את מדינת היהודים שאך זה קמה, הצליחו לכבוש זמנית את מוצא

והמפעל. העיראקים חיפשו בעיקר ביזה, אך חששו להרוס את התשתית של המפעל הכימי פן יינזקו בעצמם.

כאשר שב צה"ל וכבש את מוצא, הצבא העביר את בית החרושת "אגן" לאזור תל-אביב כיחידה כימית במסגרת "חיל מדע". צבי הועבר ליחידה החדשה והיה מופקד על פעילותה.

ב-1949/50 עם שחרורו מצה"ל, "אגן" הוקמה מחדש בתל-אביב כמפעל אזרחי.

צבי צור שאף לגדולות. הוא הבין שצורכי המדינה ילכו ויגדלו והיא זקוקה למפעל גדול שיעסוק בייצור מהיסוד עם כושר שיווק בעולם ולא רק על בסיס עיבוד וערבוב חומרים שמייבאים מחו"ל כרוב התעשיות בארץ דאז.

כך נולד הרעיון להקים, בבאר-שבע, את מפעל "מכתשים" שהעסיק במרוצת הזמן מעל לאלף עובדים.

חלוץ התעשייה הכימית ידע לשכנע את ראשי השלטון. חזונו הציוני, פוריות מחשבתו יצרו "כימיה" עם שרי האוצר והפיתוח של שנות החמישים. התקציבים הדרושים לרשותו הועמדו ע"י צבי שריב (מנכ"ל חברת "ניר") ופנחס ספיר "הבולדוזר" של כלכלת המדינה.

אז לא היה עוד כביש לים המלח, לכן צבי צור היה טס ב"פייפר" לסדום כדי לבחון במקום אפשרויות אספקה של מלח הדרוש לייצור כלור שהנו מרכיב בסיסי בתהליכי ייצור של חומרי הגנת הצומח הנחוצים לחקלאות המתפתחת בארץ ובעולם.

צבי צור הוא לא רק חלוץ התעשייה הכימית בארץ בכלל ובנגב בפרט, הוא גם חלוץ הייצוא לחו"ל. כבר בסוף שנות ה-50 הצליח לחדור לשווקים הנידחים דווקא כמו אוסטרליה והפיליפינים ורשם שיא של מיליון דולר יצוא, סכום עתק במושגים של אז. על מנת להבין את גודל התמורה ראוי לציין שחברת "מכתשים-אגן", הגלגול הנוכחי של המפעלים שהוקמו על ידו, עבר כבר ייצוא של 500 מיליון דולר לשנה ושואף להגיע למיליארד דולר בקרוב.

בשנות ה-60 הבעלות של "מכתשים" עברה מ"ניר" בחברת העובדים ל"כור תעשיות". ב-1970 עם הקמת "כור כימיה" - החטיבה הכימית של "כור", באופן הטבעי ביותר התמנה צבי צור למנכ"ל החטיבה.

באותו זמן התמנה גם לחבר הנהלת כור תעשיות בע"מ. למרות שתפקידיו חייבו פעילות רבה בכל חלקי הארץ, השאיר מרכז הפעולות בבאר-שבע. "מכתשים" הפכה להיות "אוניית הדגל", ממנה חלש צבי צור על 12 מפעלים של "כור כימיה", שקמו במשך השנים בכל חלקי הארץ, מתפן ועד דימונה.

צבי צור היה מיוזמי הקמת אזור תעשיות כימיות ברמת חובב, לשם הועברה מרבית פעילות הייצור של "מכתשים", תוך הכפלה והשלשה של מספר והיקף המתקנים. פיתוח באר-שבע הוביל דירות מגורים לקירבת אזור תעשייה של העיר והשכנות עם ייצור ואכסון חומרים מסוכנים בכמה

ממתקני "מכתשים" הפכו לבלתי רצויים.

אבל צבי צור תרם לא רק לנגב. ביוזמתו הוקמו שני מפעלים של "כור כימיה" בגוש תפן. כן גם מפעלי "כור כימיה" בנתניה ("פלנטקס") ובכפר-סבא ("איקפרם") המהווים היום הבסיס היצרני של חברת תרופות "טבע". צבי צור קבע קרטריונים מיוחדים בתחומים רבים. הבולט שבהם הוא דגש על מחקר ופיתוח והאחוז הגבוה מהמחזור העסקי שמושקע למטרה זאת.

לאוניברסיטאות רבות ולמכון ויצמן למדע זרמו וזורמים כספים מהמפעלים הכימיים שבראשם עמד "יקיר באר-שבע".

גם היום, לאחר שפרש לגימלאות מוסיף צבי צור לשמש יועץ פעיל בחברות שהקים, בחברות העוסקות בפיתוח ויישום תהליכים כימיים וגם יועץ ומכוון בחממות היי-טק.

צבי צור בנוסף לעבודה רבה שבניהול חברות ומפעלי ייצור, בתוקף תפקידו היה גם צריך לנסוע בתדירות גבוהה לחו"ל אם לכינוסים בינלאומיים ואם לחתימה על חוזים וחדירה לשווקים חדשים, כדי לשווק את התוצרת של המפעלים.

למרות זאת מצא תמיד זמן גם לפעילות למען באר-שבע. הוא הקדיש שנים רבות לפעילות ציבורית התנדבותית כמו יו"ר "הסנפוניטה", חברות פעילה

בועדות שונות שלה ושל מוסדות ציבוריים אחרים.

בניו: דניאל וזאב ממשיכים במסורת משפחתית של כימיה ותעשייה (ביוטכנולוגיה ותעשייה אווירית), הבת: עפרה מקדישה את חייה לחינוך והוראה, היום מנהלת בייס תיכון ברעות-מכבים.

למרים וצבי צור עשרה נכדים. צבי צור קובל על הקיפאון שפקד את העיר בשנות ה-80 ו-90. בעיקר בכל הנוגע בפיתוח תעשייתי ותעסוקה, ועוד יותר מבחינת הרמה התרבותית.

בבאר-שבע, באוניברסיטת בן-גוריון לומדים כ-13,000 סטודנטים. ביחד עם העובדים, המרצים ומשפחותיהם, הם מהווים מעל 10% של אוכלוסיית העיר. אולם בבאר-שבע לא מרגישים שזאת עיר אוניברסיטאית.

נוצרה קוטביות באוכלוסיה. המנהיגות המקומית "פיספסה" הזדמנות נדירה לבסס את מעמדה וציביונה של העיר כראוי למטרופולין ובירת הנגב.

ביקורת מצידו של אדם אשר שימש דוגמה אישית ב-1953 כאשר עבר להתגורר בנגב ומשך אחריו עשרות רבות של מהנדסים, טכנאים ואנשי מחקר - היא ביקורת בונה.

"מר כימיה" שהתאהב בנגב, המשיך להתגורר בבאר-שבע ולאחר מכן בשוב עומר הסמוך. תרם רבות לפיתוח האזור ומיחל לעוד פיתוח לעוד שגשוג.

גם לאחר עלייתו מעיראק.

לא פעם, בשיחות סלון נשמעת השאלה, מאין פלוני מגלה כשרון כה בולט? כיצד אלמוני מצליח בתחום כה יחודי? התשובה צריכה להמצא באם מחפשים היטב, בעץ היחוסין! רוצים הוכחה ממשיית? נסים רבי ז"ל היה, בעיראק, עורך עיתון "מנורה" שהופיע בעברית. מכך אנו גם למדים שהיו מספיק יודעי עברית בשנות ה-30 כדי להוציא לאור עיתון בשפה זו.

חולפות להן קרוב ל-50 שנה ושלושת נכדיו של נסים עושים חיל בעולם העיתונות: אמנון רבי, שהגיע לדרגת סגן עורך "מעריב" ו... כתב במקומון "קול הנגב" של רשת "ידיעות אחרונות". הנכדה גם כן כתבת ב"קול הנגב".

נסים רבי עבד 30 שנה באגף המברקים בעיראק. הוא יסד בית-ספר למורס וסיים כמנהל ראשי בדואר העיראקי. לכן היה טבעי שיקלט בבאר-שבע במקצועו זה והוא עסק בו עד צאתו לגימלאות.

שימש אות ומופת בחריצות ובמסירות בעבודתו במברקה של דואר באר-שבע. ראשיתה בצריפים, דרך הסניף הישן בעיר ועד לסניף באוניברסיטת בן גוריון. לא היתה בעיר פינה בה לא הכירו אותו. לא פעם שימש "כמוסד" של בורר בין יריבים ובדרכו הנינוחה ובדברי הנועם השכין שלום.

לא קל היה לכלכל תריסר נפשות ולדאוג להם ללימודים מסודרים. בימים ההם קם ראש הממשלה דאז, דוד בן גוריון המנוח ורצה להעניק מאה לירות לכל משפחה שיש לה עשרה ילדים

ויותר. האם הרעיה התקוממה האם עבור הכסף ילדתי עשרה ילדים! לא יקום ולא יהיה! גם אם מענק זה היה יכול לעזור באופן כה משמעותי. המשפחה מוותרת על הסכום העתק במושגים של ראשית המדינה. אסתר, ילידת הארץ, אשכנזיה ובת יחידה מפרדס-חנה נישאת לעובדיה רבי. היא מגלה עולם חברתי חדש וקסום בקרב משפחה ספרדית ברוכת ילדים, כך היא מתארת את דמותו של נסים: "פילוסופית החיים שלכם אמרה רק צניעות וענווה ופשטות הליכות. שעת ההתעלות היתה אחת לשבוע עם כניסת השבת. השולחן היה עמוס במיטב המאכלים העיראקיים. כולם לובשים בגד חגיגי ואמא כמלכת השבת לצידך בראש השולחן. אתה מקדש ובקולך הערב במיוחד, מנעים לנו מזמורים ליום שבת קודש. ימות החול היו משולים בעיני כששת ימי הבריאה כאשר עם בוא השבת שבתתם מכל מלאכה והתענגתם על המנוחה מעמל ששת ימי השבוע".

נסים רבי המשקיע את כל מרצו ואונו בבעיות הכלל. בסיוע לקליטת עלייה ובעזרה לכל נזקק-בעצה, בהדרכה ובמעשה.

בימי חייו שכל נסים רבי שני בנים. את בנו בכורו שלמה שהיה רואה חשבון ואת צבי ששימש כמנהל מחלקה באוניברסיטת בן גוריון, יו"ר ועדת העובדים וזכה בחייו ליקיר ההסתדרות. רב סבא, סבא ואבא איש דתי מסורתי, עם זאת הוא הבין את צרכי הכלל, הטיפ לטבלנות - איש באמונתו.

רבי נסים

יקיר באר-שבע תשל"ח - 1978

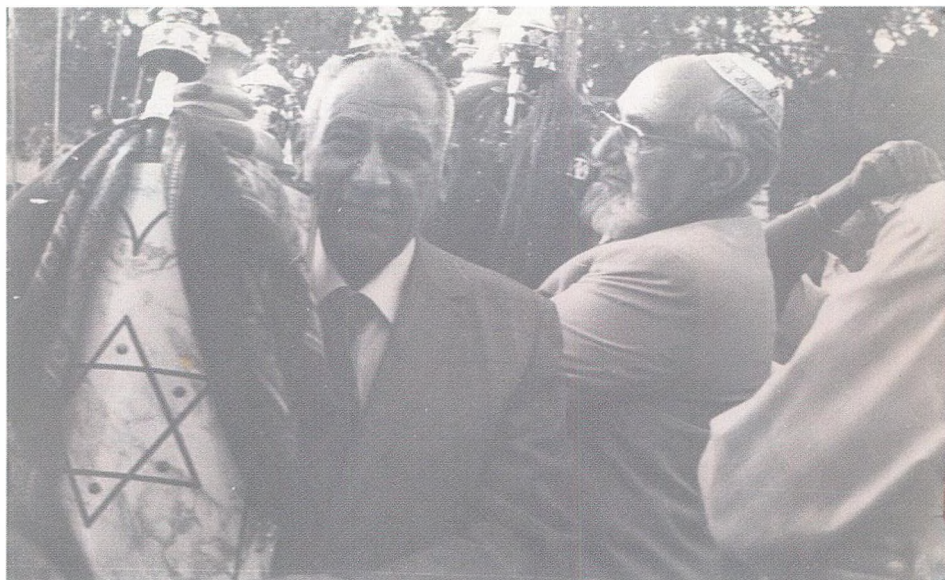
יקיר באר-שבע אנו מוצאים בספר "גולים וגולים" חלק חמישי שהופיע בשנת 1975, שם נכתב על נסים סלמן רביע: "ציוני נלהב שעבד מאחורי הקלעים בתפקידו כמנהל מחלקה במשרד הדואר בעיראק, עזר רבות לתנועה עד העליה, עשה רבות למען שיקומן של בנות יתומות ועניות. בפי חבריו היה מכונה קאצ'י אל חאג'את, ומובנה, שכל הפונה אליו משיג את מבוקשו".

תאור זה על פעולתיו הרבות והחשובות לטובת המדינה והעם, פעולות שסיכנו לא פעם את חייו ואת חיי משפחתו ברוכת הילדים - משקף נאמנה את תרומתו המכרעת לעמו, שלא פסקה

נסים רבי נולד ב-1904 בעיראק ועלה לישראל ב-1950 בגל העליה העצום מארץ זו, שתכליתו חיסול הקהילה היהודית העתיקה ביותר בגולה. בסוכנות היהודית קראו לפעולה זו מבצע "עזרא ונחמיה".

על אף הסיכון הפיזי - למעשה לא פסקה הפעילות למען הקהילה והרעיון הציוני, במרבית הערים בעיראק נמצאו תמיד צעירים שקמו, פעלו ותרמו למען בני עמם וזאת שנים הרבה בטרם הופיעו לראשונה שליחי ארץ-ישראל ואנשי עלייה ב'.

אחד מהם הוא נסים רבי שהיה ממייסדי תנועת "יחדיו" בשנים 1930-32. עדות רחבה על אישיותו של

מר נסים רבי בטכס הכנסת ספר תורה

"באר-שבע נזונה ומתברכת גם מתרומתם של בניו, פרי חינוכו המעולה והמסור-שהם תפארת להוריהם ותפארת העיר כולה", נאמר. בנימוקי מתן התואר "יקיר באר-שבע" לנסים רבי, ב-1978.

ניבאו ולא ידעו אשר ניבאו. אבל חלפו עשר שנים ועיריית באר-שבע מעניקה תואר "יקיר העיר" לאחד מבניו - עובדיה ב-1988.

שוב חולפות להן מספר שנים וב-1992 מעניקה העירייה את התואר "יקיר העיר" לאסתר רבי, כלתו של נסים ז"ל. הודות להישגים מזהירים של כל אחד בנפרד ובתחומו הוא, רושמת משפחת רבי שיא חסר תקדים בחברה הישראלית, שלושה אנשים נמצאים ראויים לציון לשבח ולעיטור. אכן משפחה שכזאת מן ההיבט החיובי והמרתק שמן הדין שתהיינה משפחות רבות כמוה.

ילדיו הגיעו להישגים בכל תחומי החיים האקדמאיים והחברתיים, הן בארץ והן בחו"ל.

אחד הבנים משמש כפרופסור לשפות שמיות, בת מרצה בכירה בשפה הערבית, בת המלמדת בתיכון ומרצה במסגרת המכינה לאוניברסיטה. הבת השלישית עשתה הסבה מהוראה לעבודה במכון טוביהו שליד האוניברסיטה. בן נוסף שימש בעבר בהנהלת בנק, בן אחר שימש כנשיא בית משפט השלום במחוז הדרום וכיום מרצה למשפטים באוניברסיטה, הבן השני שימש שנים רבות כמנהל אגף הרווחה בעיריית באר-שבע וכיום יו"ר איגוד העובדים הסוציאליים ויו"ר ועדת ההשתלמויות של העו"ס בכל הארץ. בן הזקונים הינו מהנדס בתפקיד בכיר במפעלי ים המלח.

גם נכדיו הרבים הלכו בדרכי אבות ועושים חיל רב.

ישראל ריבק

יקיר באר-שבע תשל"ח - 1978

סלל דרך לתנועה הלאומית.

ישראל ריבק נולד בפולין בשנת תרפ"ג, 1923, בעיירה סוקלוב פודלסק ליוסף שמעון ורבקה הינדה. הוא לוחם בלתי נלאה, איש עקרונות ונאמן לדרך חינוכו ברוח הציונות הלאומית שהנחה והוביל זאב זבוטינסקי.

סוקולוב פודלסק העיירה הקטנה בפולין, מקום הולדתו של ישראל, היתה ממוקמת בין שני נהרות: ויסלה ובוג. סמוך לעיירה נמצא הכפר טרבלינקה שלימים נודע לשימצה הואיל ובו הוקם על-ידי הנאצים מחנה הריכוז הנורא. עוד בשנות ה-30, נזכר מר ישראל ריבק, שהיהודים מהעיירה בה נולד נסעו לשוק באזור והיו צריכים לעבור דרך

הכפר טרבלינקה, כבר אז בימים רגועים לפני פרוץ מלמת העולם השנייה, תושבי הכפר טרבלינקה היו רוגמים אותם באבנים וכן קוראים לעברם קריאות גנאי וכל זאת בשל זהותם היהודית. זכרונות רבים יש למר ישראל ריבק מסוקולוב פודלסק. בערגה הוא נזכר ומספר על הקהילה היהודית שהתגוררה בעיירה: "היהודים עבדו במקצועות כגון: חייטים, סנדלרים, בורסקאים ופרוונים. בעיירה היו בתי כנסת ומקוואות וחיי הדת התרכזו בחצרות חסידים".

בצער רב ממשיך מר ישראל ריבק ומספר על הימים של מלחמת העולם השנייה, ימים שיצרו חלל גדול לאחר

שהנאצים השמידו את הקהילה היהודית והחריבו את כל העיירה. בפרוץ מלחמת העולם השנייה, הוא נמלט מהגרמנים מזרחה והגיע לרוסיה אך נאסר שם בעוון פעילות ציונית. ישב שלוש שנים בכלא סובייטי בתנאים קשים. ויצא ממנו נכה באחת מרגליו. עם שחרורו מהכלא הרוסי הוא נדד על פני ארצות אירופה עד שהצליח באיטליה, ב-1946 לעלות על אונית מעפילים "התקווה" שהפליגה בנסיון לפרוץ את הסגר שהטילו הבריטים על חופי ארץ-ישראל.

האנגלים גירשו את המעפילים - פליטים והחזיקו את כל העולים במחנה מעצר בקפריסין במשך שנתיים. רק ב-1948 לאחר הכרזת המדינה הגיע ישראל ריבק לארץ.

תחנתו הראשונה היתה בנתניה שם למד ליטוש יהלומים. אולם כאשר באר-שבע פתחה את שעריה לאוכלוסיה אזרחית, היה בין הראשונים שהגיעו לעיר האבות המשוחררת.

את בואו לבאר-שבע רואה מר ישראל ריבק כסגירת מעגל. בבואו לספר על התקופה בה הגיע לבאר-שבע, הוא מתחיל "מטבע הדברים" כפי שהוא אומר, בתקופתו של אברהם אבינו. "אברהם אבינו היה מהפכן, בתחום הדת - אמונה באל אחד - וכן המעבר מארצו לארץ מדבר רחוקה. בבואו לבאר-שבע הוא למעשה תקע את היתד הראשונה למען הדורות שבאו אחריו. זהו פתיחתו של המעגל. והנה לאחר שנים רבות, לאחר שהצורר הנאצי הרג והשמיד כמעט לחלוטין את העם

היהודי, באו שארית הפליטה מאירופה לעיר שהיתה מושרשת עמוק בתודעה היהודית - באו לבאר-שבע. כאן נסגר המעגל.

שארית הפליטה שהגיעה לבאר-שבע עירו של אברהם אבינו, שחררו אותה, התיישבו בה וחזקו אותה מאוד. בבאר-שבע החל לעבוד כאזרח עובד צה"ל, בחיל ההנדסה.

ב-1950 נתמנה ישראל ריבק למזכיר הסתדרות העובדים הלאומיים ומנהל קופת חולים לאומית, תפקידים שהחזיק בהם 38 שנים ברציפות!

התחתן בבאר-שבע, נשא לאשה את ריטה, עולה מטוניסיה, ונולדו להם ארבעה ילדים: רבקה, אורה, דליה ויוסף.

את שנות החמישים אפיינו הקיטוב הפוליטי, הנידוי וההחרמות. ישראל ריבק שמאז גיל נעוריו השתייך לתנועת בית"ר והיה מבין מייסדי תנועת החרות אחרי מלחמת השחרור, נבחר בשנת 1955 כחבר מועצה בעיריית באר-שבע מטעם תנועת החרות. בתקופה זו, ראש העיר של באר-שבע היה מר דוד טוביהו. באר-שבע של שנת 1955 היתה עיר מנומנמת, רחוב ראשי אחד שמצדיו רחובות צרים. הצורך המיידי היה לקלוט עלייה מכל העולם, לצורך כך הוקמו על-ידי הסוכנות היהודית ארבע מעברות על שטחים מסביב לעיר.

העולים הועסקו בעבודות יזומות ובבניית השכונות החדשות. באר-שבע קיבלה תנופה ליצירה מידי הממשלה שהעבירה מתיישבים וותיקים מרחבי הארץ להקים משרדים ממשלתיים

וכמו-כן הוקם איזור תעשייה ומלאכה. תושבי באר-שבע זכו למצב בו לא היתה אבטלה, חלום של מדינה. אנשים הועסקו בעבודות פיתוח באיזור ים-המלח, סלילת כבישים ואפילו גנרטור שהפיק חשמל והוצב בפינת הרחובות קק"ל-החלוץ. עד שהונח קו החשמל שקישר את באר-שבע לקו הארצי.

לישראל ריבק בפעילותו העירונית יחד עם עיריית באר-שבע והעומד בראשה, היה חזון להצמיד את באר-שבע על-פי תוכנית אב לרבע מיליון תושבים - אנו תקווה שחזון זה יתגשם.

ישראל פרט להיותו שותף לחזון ועשייה בעיר, מילא תפקידים ציבוריים רבים. היה חבר בוועדות שונות בעירייה: ועדת הבריאות, וועדת ערר להיטלי סעד עירוני, תברואה, וועדות שמות לרחובות העיר, נטל חלק בהקמת האיצטדיון העירוני, סייע בהקמת התיאטרון, הקונסרבטוריון ובניין הספריה.

הקים את קבוצת הכדורגל בית"ר באר-שבע וקודם לכן עודד וסייע לפתיחת מעוז"ז בית"ר (התנועה החינוכית). היה ממניחי היסוד של מסדר זבוטינסקי, גח"ל והליכוד, סייע בקליטת עולים

חדשים שהגיעו לעיר ומילא שורה ארוכה של תפקידים ציבוריים. מאז פרש ישראל ריבק לגימלאות הוא מקדיש זמן רב לכתובה. עשרות עמודים, מפרי עטו הועברו לארכיון טוביהו שליד האוניברסיטת בן גוריון בנגב.

על מה כותב ריבק? עדויות מתקופת השואה, מראשית החיים האזרחיים בבאר-שבע ועל החיים בעירות יהודיות באירופה.

וכך כותב מר ישראל ריבק: "היום בשנת היובל לבאר-שבע, הפכה העיר לעיר מיזוג גלויות מושרשת מאוד. בעיר מורגשת התמזגות של שארית הפליטה שניצולה מהשואה באירופה עם יתר עדות ישראל שבאו מהמזרח, עיר של מיזוג גלויות".

למרות העובדה שאיבד בשואה את כל משפחתו סירב לקבל פיצויים מממשלת גרמניה.

אשר על כן הוחלט להעניק למר ישראל ריבק את תואר "יקיר באר-שבע" בזכות תרומתו לעיר בתחום בריאות הציבור וקליטת עליה.

"איזהו עשיר השמח בחלקו"

(אבות ד'-א')

פרופ' יוסף שטרן

יקיר באר-שבע תשל"ח - 1978

המיון. בשנת 1959 התחיל פרק חשוב בחייו: ירידה לנגב ועימה ניהול מחלקה פנימית ב' וניהול בית החולים המרכזי לנגב הנקרא היום מרכז רפואי סורוקה. בואו של פרופ' שטרן לנגב והקמת בית חולים מודרני התקשר ישירות לחזון של תקופה שבה ראו בהתיישבות, קליטת העלייה והתפתחות מדעית אתגרים שניתן לקיימם. בעיר שכללה אז 30,000 תושבים, פתיחת בית החולים תרמה לכניסת הנגב לעידן המודרני, ולשילוב תושבי הנגב בכל הישגיה של המדינה הצעירה. רופאים רבים ראו בפרופ' שטרן דוגמא והמשיכו את דרכו בבית החולים, תוך הערכה

ציוני הדרך הרבים בדרכו של פרופ' יוסף שטרן, מעידים על אישיותו רחבת האופקים. נולד בשנת 1913 בפולין. החל את דרכו במדעי הרוח, המשיך במדעי הטבע. התחיל את לימודיו באוניברסיטה העברית בירושלים ושימש כיו"ר הסתדרות הסטודנטים. בזמן מלחמת העולם השנייה שרת בחיל האוויר הבריטי. לאחר שחרורו מהצבא בשנת 1946 המשיך את לימודיו בבולוניה איטליה והיה פעיל בארגון עליה ב'. עם קבלת תואר דוקטור לרפואה בשנת 1950 חזר ארצה. פרופ' שטרן התמחה ברפואה פנימית בבית חולים "בלינסון", בפתח-תקוה שבו היה לרופא בכיר ואחראי לחדר

למסירותו, ולראייתו הרחבה ולגישתו ההומנית הן לחולים והן לצוות העובדים.

פרופ' יוסף שטרן לא הסתפק בדל"ת אמותיו של בית החולים, הוא הצטרף מן ההתחלה לפעילות המכון להשכלה גבוהה בנגב, ממנו צמחה מאוחר יותר אוניברסיטת בן-גוריון. היה שותף למפעל האנושי, שהכניס תנופה משמעותית לאזור בהשראתו של דוד טוביהו.

הרצון להקים בית-ספר לרפואה צמח, תחילה בליבם של רופאים בכירים בבית- החולים, שראו צורך בהכשרת רופאי העתיד של הנגב.

ועדת התכנון כללה רופאים ידועים מהארץ ומחו"ל ובהם פרופ' משה פריבס, שפרש יריעה רחבה על המרכז למדעי הבריאות, כפי שהוא נראה בחזונו.

פרופ' שטרן ראה בבית החולים "סורוקה" כפיסגת הישגיו, כיוון שמוסד זה סיפק את כל צרכי הבריאות בנגב, מהווה מקום השתלמות לרופאים וותיקים ולעולים חדשים, ומשמש בית חולים אוניברסיטאי, שהעניק הדרכה עיונית ומעשית לדור רופאי של העתיד. ב-1980, במלאת עשרים שנה להפעלת בית החולים, השמיע פרופ' יוסף שטרן דברים מרגשים שהציגו בפני הציבור הרחב, ציוני דרך משמעותיים שהתרחשו לאורך שני העשורים הראשונים של מוסד חיוני זה.

פרופ' שטרן, "יקיר באר-שבע", הקדיש את דבריו לסיכום פרק זה בחייו, לשני ילדיו: עדי ודנה שנולדו אף הם בבית

החולים זה. להלן תמצית דבריו: "הנאה מרובה גורמת לי העובדה שיום ההולדת העשרים לבי"ח סורוקה, נחוג לאור פתיחתו והפעלתו של בנין האישפוז החדש.

על אף זאת, קשה עלי הסיכום של פעילות ביה"ח בעשרים השנים של קיומו. כתבתי כבר דו"חות במסיבות חגיגות קודמות. אולם, זו היא הפעם הראשונה שהסיכום נכתב לא תוך עשייה ואחריות לניהול השוטף של ביה"ח, כי אם מספר חודשים לאחר שסיימתי את תפקידי כמנהל בית חולים זה. ניתנת לי לכן האפשרות להיות אובייקטיבי יותר בהערכת, ואשתדל לא להחמיצה.

"אפשר לחלק את עשרים השנים לתקופות שוות פחות או יותר, כל אחת שונה מחברתה; אולם כל אחת היא תולדה של התקופה שקדמה לה, מבטאת את הצרכים של אותה תקופה ונותנת ביטוי לתהליכים השונים שהתחוללו אז באזור הנגב בפרט, ובארץ בכלל."

"פתחנו את ביה"ח, ששמו היה אז "בית החולים המרכזי לנגב" ובו 260 מיטות בשלבים, בשלושת החודשים הראשונים של 1960. באנו לרשת את ביה"ח "הדסה" שפעל בניהולו של פרופ' א. להמן במשך 10 שנים, בתנאים קשים ביותר. באותה תקופה היה מחסור ניכר ברופאים באזור הנגב, התחלופה היתה גבוהה וקופ"ח השקיעה מאמצים כבירים לקיים את השרותים המינימליים הדרושים. תנאי האשפוז היו קשים במיוחד, ופעמים נאלצו

תושבי הנגב לחפש מרפא למדווייהם במוסדות רפואה על פני כל הארץ; וזאת לא רק במקרה של אשפוז במחלה קשה ומסובכת, אלא גם במקרים של בירורים אבחנתיים שחייבו מיכשור מיוחד ורופאים מקצועיים מעולים. הנסיעות המרובות היו כרוכות בטירחה יתרה, איבוד ימי עבודה רבים ובזבוז כסף פרטי וציבורי רב. חלקה של הנהלת קופ"ח במחוז הנגב בזירוז תהליכי הבניה היה רב, וייזכרו לטובה ראובן קליגלר, מנהל המחוז אז וד"ר שתל ז"ל הרופא המחוזי. לא מרצון להתרפק על העבר, אלא מתוך תחושת חובה של הכרה לקבוצה הקטנה של הרופאים והעובדים בשנים הראשונות לקיום המוסד, אני מעז לקרוא לשנים אלה, 1960-1967, שנים הירואיות, ולתקופה כולה - תקופת הזוהר. בסוף תקופה זו הגיע מספר המיטות ל-420, מספר הרופאים - יותר מאשר הוכפל, מספר האחיות גדל באופן ניכר וכן צוות הפרסונל הפרה-רפואי והטכני. נוספו שתי קומות לבנין האישפוז המרכזי והוחל בהרחבת המבנים הקיימים והוספת מבנים חדשים. נפתח מכון הלב, מכון לאיזוטופים, מכון לפיזיותרפיה, הורחב המכון הפתולוגי, נפתחו מחלקות חדשות כגון פלסטיקה ונוירוכירורגיה. הושלמו 4 חדרי ניתוח נוספים והורחבה מחלקת נשים וילדות, שחולקה לשתי מחלקות נפרדות. בית החולים היה למרכז חברתי-ציבורי ולמקום "עליה לרגל" של כל ה"מי ומי" שהזדמן לבקר באזורנו. נוצרו קשרי ידידות ואחוזה עם כל המוסדות בעיר

וראשי המדינה, ההסתדרות וצ.ה.ל. הירבו לבקר בו. אולם גולת הכותרת של אותה תקופה היתה בשטח ההוראה ושילוב שירותים. רופאי ביה"ח ראו חובה לעצמם לקרב את רופאי המרפאות, ואמנם הצליחו בכך. נוצרו יחסי גומלין ונעלמה הרגשת הבדידות שהיתה מנת חלקם של הרופאים במרפאות. התחלופה פחתה, ומספר רופאי המרפאה שנשאר לעבוד בנגב הלך וגדל. היינו הראשונים לבצע הלכה למעשה את תוכנית "הרופא המשולב" - דהיינו, רופא העובד במשרה מלאה באחת המחלקות בביה"ח, נותן גם שירות למרפאות במושבים ובקיבוצים בהם הוא מתגורר". אין ספק שבית החולים, ידע תקופות קשות: מלחמת "ששת הימים", מלחמת "ההתשה", טביעת המשחתת "אילת", הטיפול בנפגע המטוס הלווי שהופל בשמי סיני. במלחמת "יום הכיפורים" הפך בית החולים ל"בסיס של תקווה" עבור רבבות חיילי צה"ל. על מלאכה מסובכת ומורכבת זו של טיפול באזרחים ובחיילים בו זמנית, ניצח פרופ' יוסף שטרן. ראויה לציון מיוחד רעייתו יהודית, לידת פריז שבצרפת. היא פסיכולוגית קלינית שלקחה חלק פעיל בהקמת שרותים פסיכולוגיים ובחינוך דור של פסיכולוגים הן באוניברסיטה והן בתוך עבודת השדה. יהודית שטרן שימשה שנים כקונסול כבוד של צרפת בבאר-שבע. כן תרמה רבות לכריתת ברית ערים תאומות בין ליון שבצרפת לבאר-שבע.